

XXII'nci Dönem Milletvekili Genel Seçimleri
'Commedia Dell Arte' (2)

Prof. Dr. Bakır Çağlar
İstanbul Üniversitesi SBF
Anayasa ve İnsan Hakları Hukuku öğretim üyesi

Yargıtay 6. Ceza Dairesi 'DEHAP DAVASI'nda yerel mahkemenin kararını 29 Eylül 2003 Pazartesi günü onadı. Davanın diri açımında (vivisection), hukuksal süreç ve siyasal varsayımlar önemli bulgular.

Hukuksal Süreç ve Varsayımlar:

'DEHAP Vakası' üç fazlı bir hukuk şebekesi. Son fazda Yargıtay yerel mahkeme kararını onadı bu durumda YSK'da 'seçmen iradesinin sandığa yansımaları' engelleyen 'Tam Kanunsuzluk Hali' tartışmaya açık.

1- DEHAP Vakası üç fazlı bir hukuk şebekesi.

Faz Bir:

Cumhuriyet Başsavcılığı, DEHAP'ın seçime katılma yeterliliği bulunmadığına ilişkin bir gazete haberini suç ihbarı saymış, yapılan inceleme sonunda partinin, 'yasaların öngördüğü biçimde sadece üç ilde örgütlendiğini belirlemiş' ve seçime katılma yeterliliğinin yeniden değerlendirilmesi istemiyle YSK'ya, 06.10.2002 gün ve 2002/540 sayılı yazı ile başvurmuştu.

Başvurunun YSK'da sonuçlandırılmasının gecikme nedenleri arasında, hukuki nedenler yanında siyasi nedenler de gösterilirken, istem 'seçim işleminin tamamlanmış 'oy pusulalarının basılıp gönderilmiş' olması' ve partinin 'sahteciliği'ne ilişkin yeterli (somut) kanıt bulunmadığı gerekçeleriyle reddedilmişti (15.10.2002 gün ve 780 sayılı karar).

Bu süreçte, YSK karar 'mutfağı'nda 'siyasi yerindelik kriteri'nin de kullanıldığı görülmüştü.

'Seçim Hukuku'nun 'Politika'dan arındırılması, 1961 ve 1982 anayasalarının tasarımıydı ama uygulamada, politiksizleştirilen 'Hukuk Mekanları' düşüncesinin gerçek dışı olduğu görüldü...

Faz İki:

YSK kararı ertesinde Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı iki hukuksal işlem gerçekleştirmişti. İlkinde 16.10.2002 gün ve 2002 / 548 sayılı yazıyla DEHAP sorumlu yöneticileri hakkında Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulmuş, ikincisinde, aynı 'kanıtlar'a dayanılarak, 2003/1 sayılı iddianame ile DEHAP hakkında 'Hukuk Devleti ilkesine' aykırı eylemleri nedeni ile, Anayasanın 68/4 ve 69/6. maddeleri uyarınca 'Kapatma Davası' açılmıştı. İlk işlem sonucunda, Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına açtığı 'Kamu Davası', Ankara 2 Nolu Ağır Ceza Mahkemesinde görülmüş ve davanın duruşmalı 'Temyiz İncelemesi' Yargıtay 6. Ceza Dairesinde başlamıştı.

Faz Üç:

Ankara Cumhuriyet Başsavcılığının açtığı davada, DEHAP'ın iki genel başkanı ile iki genel sekreteri, 'Üye ve Teşkilat bilgilerini gerçeğe aykırı düzenlemek suretiyle Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına vererek , bu şekilde oluşturulan siyasi parti kaydındaki bilgilerin esas alınması sonucu, DEHAP'ın seçime katılma yeterliliği bulunduğu yolunda karar alınmasına neden oldukları XXII. Dönem Milletvekili Genel Seçimlerine katıldıkları' gerekçesiyle (zincirleme) resmi belgede sahtecilik suç işledikleri saptanarak, Ankara 2 Nolu Ağır Ceza Mahkemesinin yerel mahkeme kararını onaması durumunda, DEHAP Vakası'nın üçüncü fazı başlayacaktı.

Yargıtay 6. Ceza Dairesi, 11 Eylül'de ki ilk oturumunda, sanık avukatlarının 'Kapsamlı bir savunma yapabilmek için süre tanınması' istemini kabul etmişti. Yargıtay 6. Ceza Dairesi, 29 Eylül günü duruşmada, beklenmeyen bir uygulamayla, kararını ertelemeyen açıkladı.

Yargıtayın karara bağladığı konu YSK önüne getirilecek. Sorun, konunun YSK önüne nasıl getirileceği ve YSK kararının olabilir siyasal-hukuksal sonuçları.

2- 'DEHAP Vakası'nda Hukuksal kurgu ya da varsayımlar ; 'Tam Kanunsuzluk Hali':

Türk hukuk mevzuatında, kesin hüküm veren YSK kararlarına karşı 'iade-i muhakeme' (yargılamanın yenilenmesi) yolu öngörülmemiş değil. TBMM, YSK'nın 9 Kasım 2003'de verdiği karar göre oluşmuş, AKP Genel Merkezi 10 Kasım'da, süresi içinde, Siirt İl Seçim Kurulu tutanağına itiraz etmiş, YSK bu itirazı 'Olağanüstü nitelikli' bularak, 'nedeni ister görevlilerin ihmali, ister köyde oluşturulan baskıya dayalı olsun... seçmenin iradesini sandığa yansıtmasına (bölgede kullanılmayan 1000 oy) imkan vermediğinden', 'Siirt ili seçim çevresinde yapılan seçimin... seçim işlemleri nedeniyle iptaline' 2 Aralık tarihinde karar vermiş ve bu karardan bir gün sonra, seçmenin sandığa gitmemesinin iptal nedeni sayılması, iptal edilen seçimdeki bazı işlemlerin tekrarına gerek görülmemesi, listede boşluk meydana geldiğinde bunun ilgili parti tarafından doldurulması gibi... ciddi hukuksal tartışmalara açık, yeni seçim ve kurallarını belirlemiştir. Meclisin teşekkülünden 10 ay sonra bu mekanizmayı diriltmek mümkün görülüyor. Bu durumda düşünülen iki formül: Şikayet ve Tam Kanunsuzluk Hali.

.....

Başka bir söyleyişle, XXII. Dönem Milletvekili Genel seçimleri, 'seçmenin iradesinin sandığa yansıtmasına imkan vermediyse' durum ne olacak?

SİYASAL VARSAYIMLAR:

'DEHAP Vakası' ile ilgili siyasal varsayımlarda iki işaret şamandırası görülüyor: Sorunun YSK'da çözümlenmesi ya da mecliste çözümlenmesi.

1- 'DEHAP Vakası'nın YSK'da çözümlenmesi.

Yargıtay 6. Ceza Dairesi yerel mahkeme kararını onadığına göre, YSK ya siyasal-hukuksal yerindelik gerekçesiyle mecliste statükoyu koruyacak ya da sandalye dağılımını etkileyecek bir karar verecek.

Yargıtay kararı beklenirken, DYP, DEHAP'ın seçimlerde aldığı oyların geçersiz sayılması durumunda, seçimlerde kullanılan 31 milyon 528 bin 123'e düşmesi, bunun sonucunda %10'luk barajı aşmak için gerekli oy sayısının 2 milyon 956 bine inmesi ve bu durumda da seçimlerde 3 milyon 8 bin oy alan partinin (DEHAP'ın seçime girdiği illerde milletvekilliği kazanan 44'ü AKP, 22'si CHP'li 66 milletvekilinin meclis üyeliğinin düşeceğini varsayarak) 66 milletvekiliyle parlamentoya girme beklentisi içinde DYP, YSK'ya sunulacak 'hukuki metin'e son şeklinin verildiğini de açıkladı.

Bugün TBMM'de sandalye dağılımı şöyle: AKP 367, CHP 175, DYP 3 ve bağımsız 5. Ancak bu mantık çerçevesinde barajın inmesi, Siirt seçimleri sonucunu ve başbakanın statüsünü de etkileyebilir. Siirt seçimlerinde sadece barajı aşan AKP ve CHP'nin oyları sayıldığı için, barajın düşmesi durumunda, seçimin iptali de gündeme gelebilir ve bu durumda kritik bir başka sorunla da karşılaşılır: Başbakanın üyeliğinin ve dolayısıyla hükümetin düşmesi...

Bu varsayımlar, seçimlerin sandıkta değil ama YSK bürolarında yapılabileceği düşüncesi üzerine kurulu. Bu düşünce, bir ideolojinin siyasi arenadan tasfiyesi anlamını da taşıyor.

Ancak, anayasanın değişik 84. maddes 'milletvekilliğinin düşmesi' hallerini beş ayrı kategoride tüketerek belirler. Bu düzenlemeler, meclis içi siyasi operasyonu da kayıtlar.

2- 'DEHAP Vakası'nın mecliste çözülmesi;

seçim dönemi tamamlanmadan seçimlerin yenilenmesi ve bitişik sorunlar.

1982 Anayasasına göre, 'Yenilenme kararı' TBMM tarafından (m.77) ya da cumhurbaşkanınca (m.116) verilebilir. Üçüncü mekanizma ise, meclisin kendiliğinden yenilenmesidir. (m.102)

İlk formülün, meclisin erken seçim kararı almasının, sıkça uygulandığı görülüyor. Son seçimler de bu şekilde yapılmıştı.

1982 Anayasasının uygulandığı süre içinde, Bakanlar Kurulunun kurulamaması/güvenoyu alamaması ya da Cumhurbaşkanı seçiminde tıkanma nedeniyle seçimlerin yenilenmesine tanık olunmadı.

.....

VE SONUÇLAR:

1. Ankara 2. Ağır Ceza Mahkemesi – Yargıtay – YSK üçlüsü kararlarının parlamentonun siyasal topografyasını radikal biçimde etkileyeceği düşünülürse, yargı kararı ile meclis üretmek yerine, sandıkla (seçimlerin yenilenmesi) meclis üretmenin demokratik meşruiyet açısından savunulması

gerekir ama, 'hukuksal yerindelik'in 'siyasal yerindelik' karşısında özerkliğini koruyabileceğini düşünmek her zaman gerçekçi değil.

Ayrıca eklemek gerekir ki, YSK'ya verilen görev ve buna bağlı yetki, anayasanın 79. maddesine göre, seçimlerin başlangıcından bitimine kadar ki süre içinde geçerlidir.

Bu durumda sorulması gereken Hamletvari soru: XXII. Dönem Milletvekili Genel seçimleri bitmiş midir yoksa bitmemiş midir?

2. DEHAP Genel Başkanı, Yargıtay kararının 'hukuki değil, siyasi' olduğunu savunurken, parti avukatları, 'karar düzeltme talebinde bulunacaklarını, iç hukuk yollarını tükettikten sonra konuyu AİHM'e götüreceklerini' açıkladı. İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi'nin 35. maddesine göre, hak ihlali iddiasının Strasbourg'a taşınabilmesi için iç hukuk yollarının tüketilmesi gerekli. 'Karar düzeltmesi', özel bir 'kanun yolu'. Ancak, ceza yargılamasında kararın kesinleşmesi için bu yolun tüketilmesi gereği yok.

Mahkemenin hak ihlali kararları, davalı devlete ihlalin sonuçlarını giderme yükümlülüğü getiriyor. İhlal sonuçlarının onarılması yükümlülüğü sadece maddi-manevi tazminatla da sınırlı değil, 'yargılamanın yenilenmesi' de hukuksal bir olasılık. Not etmek gerekir ki, YSK olası kararlarına karşı da İHAM'a gidilebilir ve sırada DEHAP'la ilgili kapatma davası var.

DEHAP kararı ile ilgili sorunlar AB'nin de gündeminde. AB Komisyonu sözcüsü Filori, 'kararı analiz edeceğiz, kararın Türk siyasi sistemi açısından çok önemli sonuçları olabilir, umarız karar, Türkiye'nin AB'ye katılım sürecini olumsuz etkilemez' açıklamasını yaptı.

“Commedia dell'arte” devam ediyor...